

BKT suicidalnosti

Praktikum 2

2017

Rizični faktori povezani sa suicidom

Socioekonomski

socioekonomski status
zaposlenost
bračni status
socijalna podrška

Obiteljski

suicid ili pokušaji suicida u
obitelji
nasilje ili zlostavljanje u
obitelji

Osobni

dob, spol, rasa
religioznost
tjelesno i psihičko zdravlje
zlorporaba alkohola i/ili droga
raniji pokušaji
beznađe
nedavni gubici

Povezanost depresije i suicidalnosti

- više od 80% osoba koje izvrše suicid u to je vrijeme bilo depresivno
- 30% pacijenata s depresivnim poremećajem umire zbog suicida (3-4 puta više nego kod drugih psihijatrijskih pacijenata, a 20 puta više nego u općoj populaciji)

Motivacija za suicid

- **Ambivalentni suicid** – beznadnost
- **Racionalni suicid** - rjeđi; može biti potaknut ljutnjom
- **Impulzivni suicid** (manipulativni, histrionični) – želja za stimulacijom, uzbuđenjem, pažnjom ili osvetom
- **Psihotični suicid** - direktni rezultat naredbodavnih halucinacija

Moguće preklapanje među kategorijama

Specifični motivi za suicid

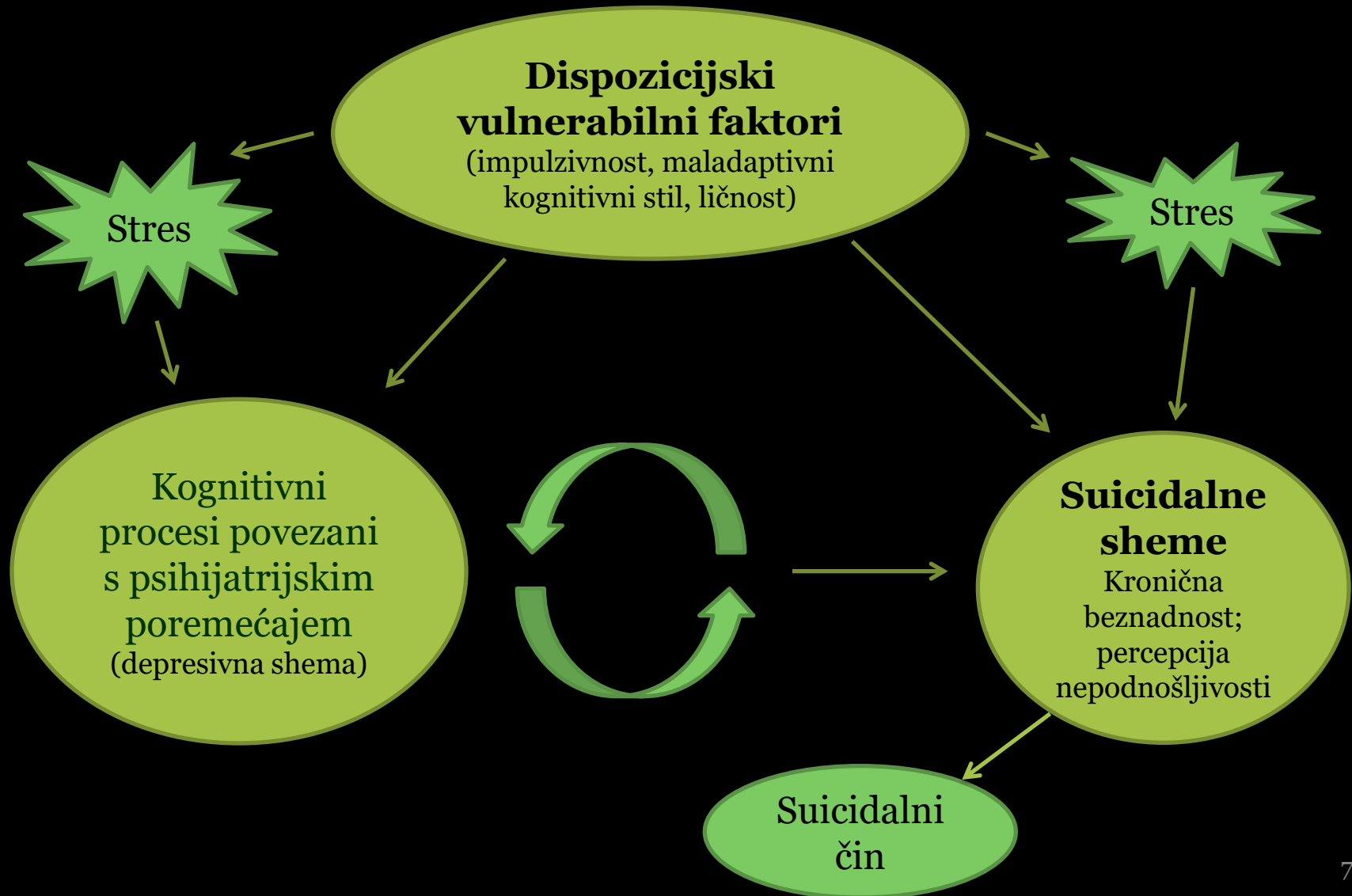
- bijeg iz situacije koja se percipira neizdrživom – smanjenje boli ili patnje
- regulacija emocija
- komunikacija informacija ili osjećaja
- poziv u pomoć
- pokušaj da se promijeni ponašanje drugih
- osveta

Razlika između adolescenata i odraslih koji pokušavaju suicid

- adolescenti impulzivniji
- pokušaji uključuju više ljutnje, riskiranja i konzumiranja droga
- češće pod utjecajem romantičnih, mističnih i idealističnih faktora
- više nefatalnih pokušaja
- niže samopoštovanje
- više pod utjecajem interpersonalnih odnosa

Kognitivni model suicidalnog ponašanja (Wenzel i Beck, 2008)

Suicidalni mod

Središnja
domena

Predisponirajući faktori

Prošli suicidalni pokušaji
Ranija zlostavljanja
Impulzivnost
Genetska vulnerabilnost

Kognicije
*Neuspješan sam.
Na teret sam drugima.
Beznadan sam.
Nikad mi neće biti bolje.
Ne mogu to više izdržati.*

Emocije

Sram
Krivnja
Ljutnja
Anksioznost
Tuga

Ponašanje

Socijalno povlačenje
Samoozljeđivanje
Zloupotreba supstanci

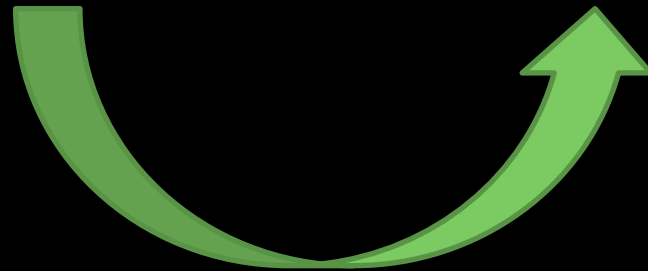
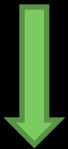
Suicidalni mod

Fiziologija

Agitacija
Smetnje spavanja
Dekonzentracija
Tjelesna bol

Triger

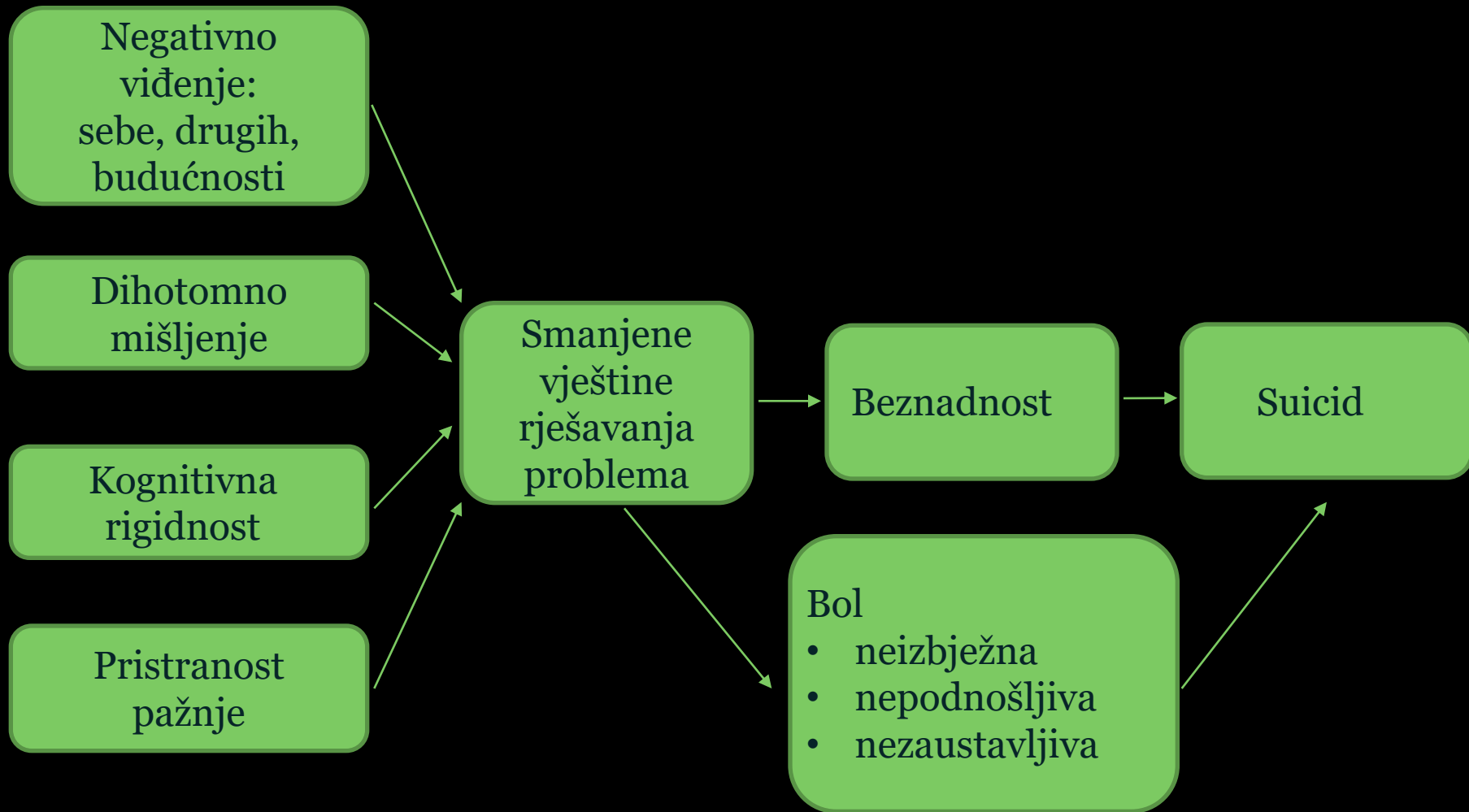
Problemi u odnosima
Gubitak posla
Financijski stres

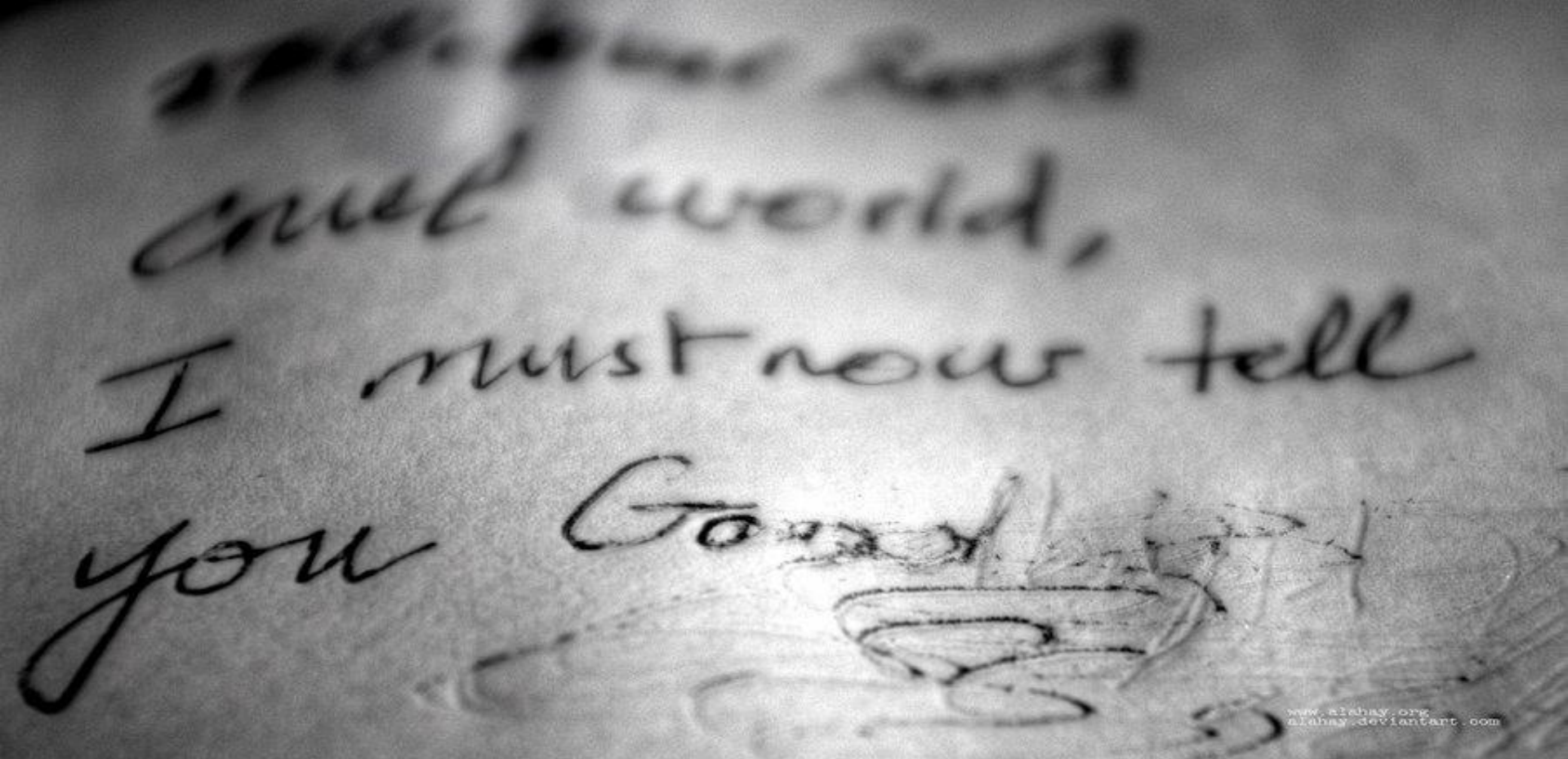

Kognitivne karakteristike suicidalnih pacijenata

- Tunelsko viđenje (konstrukcija, fiksacija pažnje)
- Dihotomno mišljenje
- Personalizacija (preuzimanje odgovornosti za negativne ishode)
- Katastrofično mišljenje
- Kognitivna rigidnost – nemogućnost viđenja mogućnosti
- Pristranost pažnje – usmjeravanje na i selekcija informacija (sužavanje perspektive)

BKT model suicidalnosti (Mathews, 2012)

Bihevioralno-kognitivni tretman

Ciljevi tretmana

razmatranje
razloga za
življenje i
razloga za
umiranje

identificiranje
faktora koji
navode
pojedina da
suicid smatra
valjanom
alternativom

razvoj drugih
strategija za
suočavanje sa
životnim
problemima i
stresovima

Koraci u tretmanu

A dark, gnarled tree branch, possibly a dead or dormant branch, extends from the right side of the frame towards the center. The background is a dark, overcast sky with some lighter clouds near the bottom. The overall mood is somber and dramatic.

1. procjena

- predisponirajućih i precipitirajućih faktora
- zaštitnih faktora
- suicidalnog rizika, motiva i okidača za suicid

2. ovladavanje krizom

- osiguravanje sigurnosti osobe
- razvijanje tolerancije na nelagodu

3. kognitivne intervencije

4. bihevioralne intervencije

5. prevencija povrata simptoma

1. Procjena suicidalnosti

Razina depresije

Prisutnost suicidalnih misli

Istraživanje suicidalnog plana

Procjena klijentove samokontrole

Odlučnost i namjera klijenta za izvršenje suicida

suicidalni rizik je povećan kad se depresivne osobe počnu ponašati na aktivan ili energičan način (agitacija, ljutnja)

Razina depresije

- **Emocije** – tuga, bezvrijednost, krivnja, emocionalno povlačenje
- **Ponašanje** – povlačenje od obitelji, prijatelja, aktivnosti
- **Kognitivne promjene** - usporeno mišljenje, gubitak pamćenja, nemogućnost koncentracije, teškoće donošenja odluka i rješavanja problema

Prisutnost suicidalnih misli

- provjeriti direktno (učestalost, intenzitet, trajanje, kontrola nad njima, beznadnost)
  - 97% ranije suicidalnih klijenata ima prihvaćajući ili neutralan stav o diskutiranju prošlih suicidalnih pokušaja s intervjuerom u toku ulaznog intervjua
  - vjerovanja o tome da su drugima na teret i da nikome nije stalo do njih bolje predviđaju buduće suicidalne pokušaje od učestalosti aktualnih suicidalnih misli
- razviti pripremljen set pitanja

Istraživanje suicidalnog plana

- **specifičnost** plana (ima li plan ili samo ideju; koliko je detaljno razrađen plan)
- **letalnost** metode (pištolj, tablete, žilet, uže ili drugo)
- **dostupnost** planirane metode (je li već poduzeo korake za pripremu, ima li tablete ili oružje kod kuće)
- **blizina** socijalnih ili drugih izvora **pomoći** (živi li sam ili s nekim ...)

Procjena klijentove samokontrole

- ako nema samokontrole, treba se usmjeriti na hospitalizaciju ili privremeno na druge izvore vanjske kontrole
- ako je klijent ranije imao suicidalne misli, pitati što mu je pomoglo da ne izgubi kontrolu i ne izvrši suicid (možda iste kočnice mogu pomoći i sada)
- što je veća letalnost prošlih pokušaja suicida, to je veći sadašnji rizik

Procjena suicidalne namjere

Nepostojeća

Nema suicidalnih ideja niti planova.

Blaga

Postoje suicidalne ideje, ali bez specifičnog ili konkretnog plana. Malo rizičnih faktora.

Umjerena

Postoje suicidalne ideje i opći plan. Samokontrola zadržana; klijent ima nekoliko “razloga za život” i nema namjeru da se ubije.

Teža

Česte i intenzivne suicidalne ideje. Plan je specifičan i letalan, sredstva dostupna, a sustav bliske pomoći slab. Samokontrola je upitna, ali klijent nema stvarnu želju da se ubije; namjera se čini slabom. Može biti prisutan veći broj rizičnih faktora.

Ekstremna

Isto kao kod teže, osim što klijent izražava jasnu namjeru da se ubije čim se pojavi prilika. Obično je prisutan veći broj rizičnih faktora.

Mjere suicidalnog rizika

- **Beckova skala beznada**
(*Beck Hopelessness Scale – BHS*; Beck i sur., 1974)
- **Skala za procjenu misli o samoubojstvu**
(*Scale for Suicidal Ideation – SSI*; Beck i sur., 1979)
- **Skala za procjenu namjere za samoubojstvo**
(*Suicide Intent Scale – SIS*; Beck i sur., 1974)
- 90% pacijenata koji su izvršili suicid je imalo **BHS**>9
- rezultat od ≥ 17 bodova – izrazito visok rizik
- rezultat od 10 bodova točno identificira 9 od 10 suicida

Znakovi akutnog suicidalnog rizika

- govori o suicidu (*Ubit ću se, Samo sam im teret, Ne vidim izlaz*)
- spominje beznade, bespomoćnost i bezvrijednost
- preokupiran smrću
- gubi interes za stvari koje je volio
- priprema sredstva za počinjenje suicida
- iznenada poziva ili posjećuje ljude koji voli
- sređuje svoje poslove
- daje drugima svoje stvari
- iznenada izgleda mirniji i sretniji, bez vidljivog razloga

2. Ovladavanje krizom

Osiguravanje sigurnosti osobe

Razvijanje tolerancije na nelagodu

Zaštita suicidalne osobe

- hospitalizacija
- uzimanje lijekova
- intenzivna ambulantna terapija
- ponovno uspostavljanje nade
- ublažavanje stresora i problema koji prethode krizi
- osiguravanje suportivne i sigurnije okoline
- razvoj efikasnih načina suočavanja
- jačanje faktora koji predstavljaju prepreku suicidu

Sigurnosni plan

1. Prepoznavanje znakova koji upozoravaju na suicidalnu krizu (i potrebu korištenja sigurnosnog plana)
2. Identificiranje osobnih strategija suočavanja
3. Identifikacija drugih ljudi koji mogu pomoći u distrakciji od suicidalnih misli
4. Identifikacija osoba koje može tražiti za pomoć
5. Kontakti za profesionalnu pomoć
6. Osiguravanje okoline (npr. uklanjanjem sredstava)

Antisuičidalni ugovor

Preduvjet za
uključivanje
u tretman

- naglasiti da je suicid ekstremna mjera koju čovjek poduzima kada je najmanje racionalan i sposoban donositi odluke o životu i smrti
- u pisanom obliku pacijent obećava terapeutu da si neće učiniti ništa dok je u tretmanu, odnosno da će prije bilo kakvog pokušaja samoozljeđivanja kontaktirati terapeuta

Razvijanje tolerancije na nelagodu

- **emocionalna regulacija**
  - trening relaksacije, mindfulness, kontrola podražaja
- **prihvatanje i toleriranje emocionalne boli**
  - pomoći pacijentu da nastavi živjeti usprkos boli
  - podučavati pacijenta da negativne misli ili osjećaji ne blokiraju adaptivno ponašanje
- **survival kit (torba za preživljavanje)**
  - kutija sjećanja ispunjena stvarima koje potiču pozitivne emocije i podsjećaju na vrijednost života

3. Kognitivne intervencije

- problem solving
- nalaženje razloga za život
- distrakcija
- zaustavljanje misli
- samoinstrukcije
- trening reatribucije
- kognitivni kontinuum
- vođena imaginacija

4. Biheviioralne intervencije

- biheviioralna aktivacija
  - planiranje aktivnosti
  - postupno zadavanje zadataka
  - procjena postignuća i zadovoljstva
- trening relaksacije
- trening asertivnosti
- probe ponašanja
- izlaganje u živo

5. Prevencija povrata simptoma

- nekoliko puta revidirati suicidalnu epizodu sve dok pacijent nije u stanju primijeniti rješavanje problema
- predvidjeti buduće krizne situacije i provesti izlaganje u imaginaciji – pacijent zamišlja efikasno primjenu vještina rješavanja problema
- odgovoriti na pitanja pacijenta i reagirati na njegove zabrinutosti

Evalvacija BKT intervencija sa suicidalnim klijentima

Meta-analiza 28 studija (TARRIER i sur., 2008)

- BKT je visoko efikasna u smanjenju suicidalnog ponašanja u periodu od 3 mjeseca
- samo **individualna BKT** je efikasna, ali ne i grupna